

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razun nedelj in praznikov. Zjutranje izdaje izhaja ob 11. uri, večerno pa ob 7. uri. O ponedeljkih izhaja prvo izdaje ob 1 uri pop.

Naročnina znaša:

Obe izdanji na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdaje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske popoldanske številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdaje)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Ne frankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravnništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Novejše vesti.

Madrid 12. Španska vlada je ravnokar prijavila francoskemu ministru za zunanje stvari Delcasse-u, da je vsprejela vsebino zapisnika Zjedinenih držav ter da prosi francosko vlado, naj svojemu poslaniku v Washingtonu, Cambonu, podeli neomejeno pooblastilo, ki mu v smislu izrečno izražene želje predsednika Mac Kinleya podeli pravico za podpis zapisnika.

Madrid 11. Zagotavlja se, da bode španski poslanik v Parizu predsedoval razpravam mirovnih komisij. Španska želi, da si ohrani nadvladje v vsem filipinskem arhipelu ob dovoljenju obsežnih političnih in upravnih reform.

Madrid 12. »Imparcial« javlja, da se snidejo »Cortes«, da odobre mirovno pogodbo.

Madrid 12. Po boju z Španci so Amerikani zaseli Magaguez na Portorico.

New-York 12. Glasom brzogovorne »New-York-Herald« iz Washingtona je dobil francoski poslanik Cambon pooblastilo od španske vlade, da podpiše mirovni zapisnik. Ko se zgodi to, izda predsednik Mac Kinley proklamacijo o formalnem premirju. Pričakuje se, da Cambon že danes podpiše rečeni zapisnik.

New-York 12. »New-York Herald« javlja iz Santiago de Cuba, da vodja ustašev, Garcia, daje umeti, da hoče še enkrat premisliti o svoji nakani za ločenje od Amerikanov, ter da se ponuja, da bi bil on voditelj ekspedicije na Portorico. Isti list javlja na dalje, da je civilna uprava v Santiago odpravljena popolnoma.

Washington 12. Mirovni zapisnik se je podpisal danes popoldne. Vojni tajnik je odredil, naj se sovražnosti zaustavijo.

New-York 12. Poročevalec »New-York-Journal« javlja iz Honkonga, da je filipinska junta javno priobčila amerikanskemu konzulu Widmannu,

da nje jedina želja je, da bi si Amerikani prisvojili Filipine.

Volosko 12. V tretjem razredu voljeni naši jednoglasno z 227 glasovi.

Dunaj 12. Tukajšnji politični krogi pripisujejo jutrnjem dnevu odločilno važnost za obnovenje pogodbe. Danes je bil grof Thun vsprejet od cesarja v Islu ter je Njegovemu Veličanstvu poročal o situaciji. Potem je bil pozvan na obed v cesarski rodbini.

Baron Banffy bode jutri vsprejet od cesarja. Ni izključeno, da že po jutranji avdijenci se store odredbe za rešitev sedanje krize.

Glas, da se državni zbor skliče v septembru, se vzdržuje in se mu ne oporeka od nobene strani.

Dunaj 12. Pred svojim odhodom v Islo se je baron Banffy posvetoval z ministrom za zunanje stvari, Goluchowskim, in opetovano z ministrom ukupnih financ, Kallayem.

Budimpešta 12. Vsi listi govore o povabilu cesarjem do ministerskega predsednika Banffy-a, katerim je poslednji pozvan v Islo. Vse je rado vedno, kakov bode uspeh potovanju barona Banffy-a. Tukajšnji politični krogi so v skrbeh. Najhuji optimisti sodijo tako, da bi ogerski parlament — ako bi se mu stavila taka želja — privolil v podaljšanje pogodbe le iz ozira na krono, nikdar pa, da bi napravil kako koneesijo avstrijski vladi. Najdalje do ponedeljka se pričakuje rešitve sedanje krize.

Berolin 12. Mnogo nevolje je vzbudilo dejstvo, da se je takoj po Bismarekovi smrti objavilo besedilo njegove demisije v letu 1891.; sedaj pa kaže, da je pokojnik želel sam, naj se po njegovi smrti prijavi rečeni spis.

Berolin 12. »Lokal Anzeiger« pripoveduje, da so čestitali papežu na ozdravljenju: cesar Fran Josip, cesar Viljem in car Nikolaj.

Kardinal Rampolla je nemudoma odgovoril na te čestitke.

Petrograd 12. »Novosti« potrjuje, da so one štiri vlasti, ki so ostale na Kreti v varstvo reda, te dni menjavale svoja menenja glede zamene turškega vojaštva na Kreti. Rusija in Francija da sti bili tega menenja, da treba dovoliti Turčiji, da umakne svojo vojaštvo, a da ne sme izkreati novega vojaštva. Slednjič je tudi obveljalo to menenje. Po takem Turčija ne bode mogla pošiljati novega vojaštva na Kreto.

Petrograd 12. Listi zatrjujejo, da je car posebno ugodno vsprejel spomenico Poljakov, predloženo mu po knezu Imeritinskem, guvernerju v Varšavi. Poljaki zahtevajo v tej spomenici raznih važnih reform. Splošno se sodi, da car ugodi željam Poljakov.

Kazan 12. Dolnji del mesta je v plamenu od večerj popoldne. Plamen je že ugonobil več tovarn in vojašnic in kakih sto drugih poslopij. (Kazan je glavno mesto ruske gubernije istega imena.)

Beligrad 12. Skupščina je odobrila v današnji seji proračun za leto 1899. Zasedanje se zaključilo v soboto.

Beligrad 12. Kralj Aleksander odpotuje na Dunaj dne 19. t. m. Na Dunaju si ogleda jubilejno razstavo. Potem odide v Karlovevari.

Hamburg 12. Knez Herbert Bismarek je odpotoval na Nižje Avstrijsko. — Še vedno prihajajo pisma, adrese in veneci. Veneec je že 1300.

Pariz 12. Obtožna komora je sklenila, da je zaustaviti preiskavo proti majorju Esterhazyju in gospej Pays. Esterhazyja so spustili na svobodo popoldne.

Rim 12. Po raznih krajih Sicilije in Kalabrije je bilo danes občutiti potres.

Rim 12. Kardinal Rampolla je danes vsprejel zbor diplomatov, katerim je zatrdil, da je zdravje papeževo povsem zadovoljivo.

P O D L I S T E K.

Slavnemu junaku,

Andreju Čehovinu.

Pred spomenikom 14. avgusta 1898.

(Daruje Radoslav.)

Sloveniji danes krasno
Razgrinja se mračno obzorje,
Ponosno obrača okó
V predrago slovensko Primorje.
Saj danes proslavlja spomin
Odličnega hrabrega sina,
Junaka, moža vseh vrlin,
Andreja — slavi — Čehovina.

Branica mu rojstni je kraj,
Slovenska ga mati rodila,
Branica — da branil kedaj
Bo Avstrijo, — pela je Vila. —
Ti Hrabroslav! želel srčno,
(Igral že v mladosti vojaka)
Nositi kedaj sabljo svitlo,
Se kazati v boju junaka.

Junaka? — dč! ti si ponos
Cesarstva, Slovenije cele,
Ti v boju ni nihče bil kós,
Italške se nisi bal strele.

Ko lev si se hrabro boril,
Za dom in za Avstrijo drago,
Sovraga razkropil, pobil,
Pridobil za zmago si zmago.

Junaštva uzorni dokaz
Je tvojega pri »Montanaris«,
Pri »Sommecampagnie« poraz
Sovragov, pri Volti, Montari,
Le tvoj pri Novari pogum
Sovragu propast je provzročil.
Ti strah si sovražnih bil trum,
Ti zmago si slavno odločil.

Ko vname srditi se boj,
Vse pada na levi na desni,
Že bliža sovražni se roj —
Trenotek osodni in resni —
A Slave nevstrašeni sin!
Ti z enim se topom mu braniš,
Zadajaš mu smrt in pogin,
Zajetja armado ubraniš.

Oslavil si svoje ime
Z junaštvom pred mestom Livorno,
Premagal nasprotne vrste,
Osvojil trdnjavo uporno;
Zato te sam svitli vladar —
Moj ljubi Andrej! pozdravlja;

In slavni Radecki glavar
Vsi vojski v izgled te postavlja.

In kdo ti na strani je stal?
Kdo spremljal te v boj je krvavi?
Kdo čuval te, ran varoval?
Kdo vodil te k zmagi in slavi?
Marija! saj k Nji za pomoč
Si molil: »Češčena Kraljica!«
Ko boj je besnil najbolj vroč,
Zadela ni smrtna te p'šica.

Po Nji ti postal si junak,
In ljubljenece cele armade,
Izgled tvoj posnema naj vsak,
Navduša naj stare in mlade!
Junaško podoba krasé
Zaslug tvojih križčič, redovi,
Navdušeno slavo glasé
Ti Avstrije zvesti sinovi!

Slovenija vpira okó
Ponosno v spomenik slavljenca
In Avstriji kaže z rokó:
Glej mojega sina Slovenca!
Ko ljubil je vrli te sin,
Tak ljubi te vsa domovina,
Na veke živi naj spomin,
Andreja — spomin — Čehovina!

Dá, odvetniki, ali poleg njih tudi — oderuhi!

Ne moremo drugače! Danes se moramo še enkrat baviti z člankom poreske »Istrie«, v katerem je to glasilo italijanske stranke v Istri izrazilo plemenito željo, da bi se v rečeni pokrajini zopet uredilo »vse po starem!« Ne le plemenita, ampak tudi jako napredna je taka želja, ki sili jedno pokrajino Evrope — saj je Istra menda v Evropi — od praga 20. stoletja nazaj v — srednjeveštvu! Tako »naprednjaštvo« bi zaslužilo zares, da bi se z avito kulturo vred poslalo na jubilejno razstavo na Dunaj in na svetovno v Pariz tudi. Signoria naj bodo uverjeni, da bi vzbujali senzacijo na Dunaju in v Parizu, seosebno še, ako bi ležalo poleg vidno znamenje in tolmač tega laškega naprednjaštva — poreska »Istria«!

Ne pomaga nam nič: naj se zvijamo kakor hočemo, pripoznati moramo vendar-le, da se je »Istria« svojim epohalnim člankom, katerim poziva svet in človeštvo na retirado v odnošaje iz dōbe beneškega nasilstva in beneške krutosti — proslavila za vekom veke.

Tako slavlje zasluži gotovo, da se vsaj dvakrat bavimo žnjim.

Predno pa se obrnemo k onemu, kar hočemo reči danes, moramo — vse v nevenljivo slavo »Istrie« in njenih zaplečnikov — konstatirati, da je tudi tovarišica »Naša Sloga« znamenitim člankom proslavila slavlje poreskega glasila, da pa dotični članek — bržkone po pomoti stavčevi — nosi ime — »Italijanska brezobraznost«!

Ne, »Naša Sloga« odgovarja povsem resno na brezobrazne trditve »Istrie«, ki uverja, da smo mi Slovani v Primorju Benjamini vlade, da se povsodi nameščajo naši ljudje, da se mora v vsakem uradu znati naš jezik ter da so Italijani zapuščeni in proganjani.

Povejte, ljudje božji, ki poznate faktične odnošaje, je-li možno odgovarjati mirno na tako brezobraznost! A to je dobro, da krivičnik ne more ni govoriti ni pisati logično; zapleta se v protislovja, ko sam ne ve, kedaj in kako. Tako se godi tudi »Istrii«, kakor dokazuje »Naša Sloga«. V isti hip, ko toži, da smo mi Slovani objestni Benjamini vlade in nikdar sili objestneži, a Italijani zapuščeni mučeniki, v isti hip uverja, da je že to velika koncesija za nas, ako ume naš jezik kakov — sodni sluga!! V isti hip dokazuje torej »Istria«, da je najzvesteja učenka Rizzijeve šole, onega Rizzija, ki je zatrdil nekoč na Dunaju, da v Istri ni razlike narodnosti, ampak tam da so le razlike stanu: Italijani da so gospōda, Hrvatje pa njihovi — podložniki! Prav ima »Naša Sloga«: večje brezobraznosti ni mogoče iskati v človeku.

Rečena tovarišica naša stavlja, hoteča ilustrirati drznost laških trditve, razna vprašanja:

kolikokrat pozivljajo okrajni glavarji istrski z hrvatsko pozivnico hrvatske stranke?

kolikokrat odpravljajo sodišča hrvatske spise za hrvatske ljudi?

kolikokrat izdajajo finančne oblasti hrvatske plačilne naloge hrvatskim ljudem?

kateri davčni urad pošilja hrvatskim ljudem hrvatske opominske liste?

V odgovorih na ta vprašanja bi se le odsvitala vsa nesramnost in drzovitost »Istrie« in vse signorie!

Ker so pa to samo obče znane stvari, kakoršne more trditi le drzno čelo italijanske gospōde, nočemo se nadalje baviti črtanjem te tužne slike, marveč se povračamo sedaj, k onemu kar smo hoteli povdariti še posebno iz večkrat omenjenega članka poreske »Istrie«.

Na nekem mestu je poreski list vendar izustil polresnice. Kakor zanimiv »relief« se dviga namreč iz kupa laških brezobraznosti trditve, da so le hrvatski in slovenski odvetniki krivi sedanjih bojov v Istri. Sicer da si nikdo ne želi slovanskega uradovanja in vsi drugi da bi bili veseli, ako bi se uvelo vse zopet »po starem«, to je: ako bi se zopet uvele — benečanske tradicije!

Prav ima »Istria«: odvetniki so največ krivi! To je pol resnice, ki jo je napisalo laško glasilo, druga polovica pa je laž! »Istria« je dobro pogodila, ko je pokazala na odvetnike kakor krivce na sedanjih bojih, ali mesta in tabora ni pokazala pravega, v katerem so odvetniki najhuji netitelji

bojev in preprirov; najhuji sovražniki jednakega pravega, ker se boje za svoj — kruhek, ker vedo, da bi — ne poznajoči nego italijanski jezik — zgubili mastno slovansko klijentelo: čim bi se uvela ravnopravnost na sodiščih, čim bi prišel naš jezik do one veljave, do katere ima pravico! Ni le italijanski šovinizem, ki potiska italijanske odvetnike po Istri v prve vrste bojnikov za italijanstvo, oziroma sovražnikov slovenskemu uradovanju, v prve vrste bojnikov za povrnitev »all'antico« — ampak tu deluje tudi skrb za lastno korist. Radi šopa italijanskih odvetnikov se bijejo te ljute jezikovne borbe! Tako je, draga »Istria«, ker si že izvolila zagnati se v slovenske odvetnike! Ti poslednji so v srečnem položaju, da nimajo vzroka za tak strah! Oni znajo jezike in so na svojem mestu, naj se uraduje tako ali tako. Njim ne treba skrbeti za-se, njihova korist ni zavisna od uradnega jezika. Da pa se oni vendar postavljajo na čelo v borbi za enakopravnost, delajo tako, ker jih v to veže dolžnost kakor zveste sinove svojega naroda, po zakonu, veljavnem po vsem svetu, da mora razumništvo prednjačiti v boju za prava naroda, na delu za bodočnost in srečo naroda!

A jedini krivci niso ti italijanski odvetniki! Najzagriženeji sovražniki enakopravnosti in napredku Slovanov istrskih so tiste pijavke, ki kujejo kapital iz nevednosti ljudstva, ki srkajo kri in mozeg iz ljudstva, a ki vedo, da bi narod energično strl spono in bi ne miroval, dokler se ne reši iz krempljev — oderuhov, čim bi postal — pameten in bi se zavedal, da razmerje, v katerem živi, ni dostojno človeka, in da so sredstva, s katerimi ga tišče v taki zavisnosti, nedopustna in kaznjiva po zakonu. Luči se boje te znane pijavke, luči, katero donša narodna prosveta. Zato so sovražniki luči, sovražniki prosvete, sovražniki šole, sovražniki enakopravnosti: ti — oderuhi istrski!

A s tem, da sili nazaj v globino teme in v dobo oderuštva, obsodila je »Istria« sebe in svojee!

Ponavljamo torej: proslavila se je »Istria« svojim člankom, katerim je pozivala na povrnitev »all'antico«, ali njena slava je — žalostna, sramotna, kompromitujoča.

Ali ljudje prosvete, omike in napredka ne bodo sledili temu pozivu. Mi pojdemo svojo pot naprej, pot boja — do zmage. »Istria« in njeni pa naj le varujejo in konservirajo — toda le za-se — kruto dedščino benečansko!

Shod slovenskih visokošolcev in abiturijentov v Ljubljani.

V Ljubljani, 10. avgusta 1898.
II.

Naše stoletje je stoletje združevanja in organizacije, ker vsi stanovi so prišli do zaključka, da v stoletju napredka brez organizacije preti posamičniku gotov pogin; in če tudi ne pogin, vendar si posamičnik nikdar ne pridobi tistega sočijalnega ugleda in materialnega dobička, katerega bi si v organizaciji gotovo! Tudi med Slovenci se dandanes vse organizuje; organizuje se delavec, poljedelec, učitelj, uradnik in drugi, le slov. akademiki smo popolnoma brez vsake organizacije, brez katere posamičnik ne more dosti koristiti niti narodu niti samemu sebi, ako ga ni narava obdarila z železno energijo!

Da pa dosežemo organizacijo, v kateri bomo res mogli delati za narod, treba nam je pred vsem društva. V istem pozivu se pravi nadalje: »Društvo istega namena obstoja.« Res je, da akademično ferijalno društvo »Sava« svojega cilja do danes ni doseglo; toda krivda ne zadeva društva, ampak njegove člene! Dunajski velikašoleci smo soglasno sprejeli resolucijo: »Vsak slovenski dijak postani člen »Save«. »Sava« pa se reformuj tako, da more vsak dijak postati njen člen!« Glavna točka pri organizaciji bode torej reformacija ferijalnega društva »Save«; na nas slovenskih akademikov je sedaj ležeče, da se kolikor mogoče množestveno udeležimo shoda, da stavi tam vsakdo svoje nasvete, kako bi po njegovem mnenju »Sava« najložje izpolnjevala svoj prvotni namen; ob enem pa naj vstopi vsak slovenski visokošollec in abiturijent v »Savo«, da bode ona, kakor je »Slovenija« na

Dunaju in »Triglav« v Gradeu, središče slovenskega dijaštva v domovini! Sicer sem prepričan, da ravno v vprašanju o organizaciji pride do ločitve duhov, ker ne verujem, da bi prišlo do sporazumljenja med takozvanimi krščansko mislečimi dijaki in ostalim dijaštvom. Prvi priznavajo sicer, da nimajo ničesar proti resolucijam, sklenjenim na več pripravljanih shodih, vendar pravijo: mi se nikakor ne čutimo vezane po vaših resolucijah, mi krščansko misleči dijaki imeli smo lansko leto svoj shod, na katerem smo sklenili svoje resolucije, po katerih se hočemo ravnati in delovati. Ostalo nas nič ne briga! Ob takih dispozicijah bode pogovor seveda težak! Toda če hočemo povsodi imeti razpor, naj ga imajo; ostalo dijaštvo tudi ne more kar vreči v koš svojih nazorov.

Še jedno besedo naj spregovorim, ki bodi namenjena primorskim tovarišem akademikom in abiturijentom. Ne vem zakaj, toda resnica je, da večina primorskih visokošolcev, ko so došli na Dunaj, ne vstopajo v obstoječe društvo »Slovenija«; in če vprašam potem jednega ali drugega, zakaj da ni vstopil, pravi, da jih mi Kranjci preziramo! Tovariši Primorci, bodite preverjeni, da v »Sloveniji« ne poznamo nikakih teritorialnih mej in da je v društven vsakdo jedino »Slovenijan« z enakimi dolžnostmi in pravicami. Vstopite sami v društvo in prepričajte se sami, koliko je resnice na vašem domišljevanem preziranju! Prilika pa, da se natančneje izpoznamo med seboj, da povemo eden drugemu svoje težnje in želje, bode ravno najlepša na visokošolskem shodu v Ljubljani, kjer se brzo otreseste svojih predsodkov! Zatorej naj se vsakdo, komur je le mogoče, udeleži visokošolskega shoda v Ljubljani!

A. B.

V obrambo enakopravnosti slov. jezika v pravosodju.

Po sklepu odvetniške zbornice za Kranjsko je odpotovala večeraj iz Ljubljane na Dunaj deputacija, sestojeca iz gg. odvetnikov dra. Mosche-ta, dra. Krisperja in dra. Majarona, da predloži justičnemu ministerstvu nastopno spomenico v stvari znanega sklepa višega sodišča v Gradeu:

Visoko c. kr. justično ministerstvo!

Visokemu ministerstvu se je že drugim potom uradno prijavil sklep prizivnega civilnega senata c. kr. višega deželnega sodišča za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradeu na razpravi dne 23. junija 1898., ko se je zabranilo strankam in njih zastopnikom posluževati se slovensčine o predlogih in govorih, a se je proglasila nemščina edinim in izključno razpravnim jezikom na c. kr. višem deželnem sodišču v Gradeu.

Zgodilo se je to, akoravno se je vršila dotična pravda na I. instanci in v prizivnih spisih izključno slovensko in akoravno stranke, navzoče na prizivni razpravi, nemščine niso bile zadostno, deloma celo nič zmožne.

To je napotilo odvetniško zbornico Kranjsko, da je, prevdarjaje imenovanega dogodka principi-jelno važnost za pravosodje v slovenskih pokrajinah, smatrala za svojo dolžnost, izreči v smislu § 27. lit. c. odvetniškega reda, svoje pomisleke proti takemu sklepu.

Svesta si te svoje dolžnosti, je odvetniška zbornica Kranjska v izredni plenarni skupščini dne 17. julija 1898. razpravljala o tem dogodku in njega posledicah za pravosodje v slovenskih pokrajinah in sklenila, da je rečeni sklep prizivnega senata principi-jelno važen ter nasproten pravičnosti, ker je nezakonit, neutemeljen, pravosodju škodljiv in ker žali pravni čut ljudstva.

Odvetniška zbornica prijavlja v interesu pravosodja visokemu c. kr. justičnemu ministerstvu svoje resne pomisleke proti temu sklepu v posebni spomenici.

Izvršujē sklep zbornice izročē »ad hoc« izvoljeno odposlanstvo zborničino Prevzvišenemu gospodu justičnemu ministru naslednjo

spomenico:

Naravna pravica vsakega človeka in vsakega naroda je ta, da občuje v svojem materinem jeziku.

Najvažnejše občevanje pa je z oblastvi in posebno z sodnimi oblastvi. Sodnik mora razumeti stranko in ta njega, to pa neposredno.

Dalje v prilogi.

To načelo naravnega prava izraža lapidarno čl. 19. državnih temeljnih zakonov za našo mnogojezično Avstrijo.

Jednakopravnost vseh narodov in njih jezikov je v Avstriji zajamčena v temeljnih zakonih. Veče ali manjše vrednosti posamičnih avstrijskih narodov zakon ne pozna.

To je popolnoma v smislu razdelitve dolžnosti, po kateri mora vsaki avstrijski državljani svoje življenje in imetje zastaviti za blagor države — tudi slovenski državljani.

Enake dolžnosti, enake pravice!

Toda v Avstriji velja to naravopravno in zakonom izrečeno načelo žalibog le v teoriji, ne pa tudi v praksi.

Pač avstrijski državljani nemške narodnosti lahko v širni Avstriji zastopa svojo pravico skoraj na vseh sodiščih v svojem materinem jeziku, državljanu slovenske narodnosti pa se isto zabranjuje celo na sodiščih, ki so za njega ustanovljena in za njega obstoje.

To razmerje provzroča v pravoljubivem slovenskem ljudstvu odkrito nezaupljivost nasproti zakonodavcu, zakonu in nasproti onim, ki naj bi izvrševali zakone.

Jako je dvomiti, je-li ta nezaupljivost v prid državnemu organizmu sploh, in pravosodju posebej?

Ko se je slovenski narod, zatiran več sto let, oživil v narodni zavesti in se lotil svoje izomike z verno in vztrajnostjo, kakoršne ni najti v drugih srečnejših narodih, zahteval je tudi enakopravnost v uradu in v šoli, zajamčeno mu po državnih temeljnih zakonih.

Po trdih bojih si jo je priboril deloma stopinjo za stopinjo. Posebno je dosegel, da vladajo v sodnem postopanju prvih instanc na Kranjskem kolikor toliko normalni, temeljni zakonem primerni jezikovni odnosi. Slovenca zaslišuje na Kranjskem sodišče v njegovem jeziku, in v njegovem jeziku mu izreka sodbo.

Da bi to bilo v kvar pravosodju ali državnim interesom, tega ni še pokazal nobeden dogodek, niti si ni upal trditi kdo.

Od tega časa sem je imel Slovenec tudi na drugi in tretji instanci iskati in zagovarjati svojo pravico v slovenščini, — seveda po poprejšnem običnem sodnem redu — pismeno. Sodbo višje instance je dobival v slovenščini, da-si le v prevodu. Uredilo se je to občejevanje zlasti z naredbo justičnega ministerstva od dne 6. aprila 1883. št. 4224, izdano na zakonitem temelju.

Slovenec je vlagal torej izza leta 1883. tudi apelacije in revizije na e. kr. višem deželno sodišči in na e. kr. najvišem sodnem dvoru v slovenščini in dobival slovenske odločbe, da-si v prevodu.

Tudi to ni bilo na kvar niti občejevanjem interesom, niti pravosodju, pač pa je slovenski narod užival vsaj v skromni meri ustavno zajamčeno pravico. Izkazala se je za pravosodje dobrodejna posledica, da je uradovanje sodišč postalo lažje in jednostavnejše, ter da se je zmanjšalo število civilnih pravl. V tem hipu pa in — povdarjati je — popolnem brez potrebe se je znova kalil ta narodni mir, in dosedanja praksa ne velja več! Kar je poprej Slovenec smel povedati v svojem materinem jeziku pismeno, tega zdaj ne sme več izreči ustno. Na Graškem višem sodišču iskati in braniti mora zdaj svojo pravico v nemškem jeziku in v nemščini zaslišati mora sodbo!

»Ratio legis« zgorajšnje, za časa običnega sod. reda izdane naredbe bila je ta, da se prične izvajati na sodiščih enakopravnost slovenščine po smislu državnega temeljnega zakona.

Akoravno se je oblika sodnega razpravljanja z novim civilno-pravdnim redom predrugačila, vendar živi, dokler velja državni temeljni zakon, tudi še »ratio legis« zgorajšnje naredbe, torej tudi ta sama. Poleg tega pa je sedaj uveljavljeno načelo ustnega in neposrednega razpravljanja.

Po tem vrhovnem načelu je vsakogar zaslišati v njegovem lastnem jeziku, in sodnik mora žnjim občejevanje v istem jeziku. Na prvi instanci je dopuščeno, da si ni specialne uredbe za to, razpravljati v slovenščini; na drugi instanci pa bi se to ne smelo goditi, akoravno ni zakona, niti naredbe, ki bi prepovedovala to!

C. kr. višje deželno sodišče za Štajersko, Koroško in Kranjsko ima svoj sedež v Gradeu samo iz administrativnih obzirov prejšnjega časa. Gradee je nemško mesto. Zaradi tega pa vendar ni, da bi moralo biti nemško tudi višje deželno sodišče, kajti v svojem območju ima skoraj ravno toliko Slovencev, kolikor Nemcev, a noben zakon mu ni podelil izključno nemškega značaja.

Dotičnemu sklepu e. kr. višega deželnega sodišča manjka torej zakonita in tudi dejanska podlaga.

Ta sklep pa je naravnost protiven načelu neposrednega občejevanja sodnika z občinstvom in dosedanjim tradicijam; ta sklep moti jednotnost pravnega nazora in žali pravni čut ljudstva. Vrh tega bi se radi njega mogla vrhovni justični upravi očitati nedoslednost in strankarstvo, kajti višje deželno sodišče v nemškem mestu Inomestu razpravlja v italijanščini o italijanskih prizivih, višje deželno sodišče v Trstu pa razpravlja italijanskim, nemškim in slovenskim jezikom.

Kar je možno v območju jednega višega deželnega sodišča, dopustno in dovoljeno naj ne bi smelo biti drugod — akoravno vsa višja deželna sodišča stoji pod istim zakonom in isto justično upravo?!

Kranjska odvetniška zbornica, katere člani so po ogromni večini slovenske narodnosti, vidi v opisanem postopanju e. kr. višega deželnega sodišča v Gradeu nevarnost za pravosodje in je samo na to stran prijavila svoje pomisleke, ne da bi tudi izrazila svoje gotovo opravičene nevolje radi žaljenja slovenskega naroda, katero tiči v postopanju e. kr. višega deželnega sodišča.

Podpisana zbornica izreka prošnjo:

Visoko e. kr. justično ministerstvo izvoli te pomisleke na znanje vzeti, ter primerno ukreniti, da se v smislu po državnih temeljnih zakonih zajamčene enakopravnosti nemudoma zagotovi slovenskemu jeziku ista pravica razpravnega jezika, kakoršna ima nemščina, na e. kr. višem deželnem sodišču za Štajersko, Koroško in Kranjsko.

Ljubljana, dne 10. avgusta 1898.

Za kranjsko odvetniško zbornico v Ljubljani:
predsednik.

Politični pregled.

O notranjem položaju ne kaže ugibati v tem hipu, ko nam sleherni hip more prinesiti poročilo o sklepah, ki so morda že danes dozoreli v Islu. Danes je bil vsprejet baron Banffy, včeraj grof Thun, a besedo ima sedaj — krona!

Mir! Zagrinjalo pada — vojna tragedija med Španko in Ameriko se završuje. Francozki poslanik Cambon je že podpisal mirovni zapisnik v imenu španske vlade in tajnik za vojne stvari Zjedinenih držav je že izdal povelje, da se sovražnosti nehajo.

Krvava tragedija na bojnem polju se torej završuje — da le ne bi začela nova tragedija bratskega klanja na domačih tleh španskih! Dve gorostani nalogi, zahtevajoči velike spretnosti in požrtvovalnosti, čakati sedaj španske vlade: potolaženje duhov užaljenega naroda in urejenje obupnih finančne države. Bog daj, da bi španski državniki zmogli ti nalogi in da bi donesli mir domovini na zunaj in — na znotraj!

Z Balkana. Današnjemu »Piceolu« brzojavljajo iz Zemuna: Govori se, da inozemski listi skoro objavijo neko pismo kraljice Natalije proti lastnemu sinu, kralju Aleksandru.

Kralj Aleksander je nastopil sedanje potovanje na Dunaj na izrečno zahtevo očeta mu Milana. Sicer pa je poslednji zgubil mnogo vere tudi na Dunaju, odkar so mu dali razumeti, da ne bi ga radi videli na Dunaju ob jubilejnih slavnostih cesarja Frana Josipa I.

Tako je Srbija sedaj popolnoma osamljena. Do Črnogore in Bolgarske so odnosi komaj da konvencionelni. Med Rusijo in Srbijo pa so razmere naravnost mrzle in se bodo morale smatrati pretrganimi, čim pojde zastopnik Rusije na dopust za nedoločen čas.

Od skrajnega Vzoka. Orjaški boj med ruskim in angleškim vplivom v Aziji nadaljuje neprestano. Seveda za sedaj ne na kravem, ampak na diplomatskem polju. Ali ruska diplomacija vodi toli spretno to veliko borbo, da beleži Rusija uspeh

za vspehom. Vzlie vsem naporom Anglije je Rusija dobila v zakup Porth Arthur, to velevažno mesto v južnem Kitaju in je dobila dovoljenje, da svojo sibirsko železnico podaljša po kitajski Mandžuriji; postal ruski upliv mogočen na dvoru v Pekingju in ves ta svet se je odprl ruski trgovini.

Istotako je Rusija tudi v Perziji odtisnila angleški vpliv. Rusija in Angleška sti se natecali, katera da priskoči Perziji na pomoč in utrdi s tem svoj upliv. Ali Perzija se je odločila za Rusijo in je od te najela posojilo.

Včeraj pa je zopet iz glavnega mesta Kitajskega donesel brzojav poročilo o novi zmagi Rusije proti Angleški v stvari gradnje železnice po Kitaju. Brzojavka je kratka ali pomembna: »Cesarskim ediktom se je dovolilo posojilo za gradnjo železnice Peking-Cin-Kiang ukladu prigovoru angleškega poslanika«.

In tako se bje ta boj. Anglija se srdi in rožlja sabljo — toda nje groženje ne napravlja takega utisa kakor nekdanj. So se pač premenili nazori o Angliji in Rusiji. Zgubljajo se tisti časi, ko je Angleška kar diktirala po vseh delih sveta in po vseh morjih.

Domače vesti.

Radi pojutršnjega praznika izide prihodnje izdanje »Edinosti« v torek popoldne.

Jutri v nedeljo dne 14. avgusta bosti torej v naši okolici dve lepi veselici, a obe v človekoljubne namene. Rodoljubi! Pojdimo torej jutri: ali v Lonjer ali v Rojan!

Za Prešernov spomenik je nabrala gospodičina Tončka Čargova na veselici »Slovanskega pev. društva« v Divači 4 gld. 66 nvč.

To je napredek! Vladni »Osservatore« je bil te dni priobčil objavo e. k. deželnega finančnega ravnateljstva za Dalmacijo v Zadru glede dražbe podjetja prevažanja soli iz Stona v razna skladišča po dalmatinskih mestih. Ta oglas dražbe je bil priobčen samo v italijanskem jeziku, kakor da bi se s tem hotelo reči, da se Hrvatje ne smejo potozati za to podjetje, da je isto prihranjeno le — za Čozote! Dalmacija — pa italijanski! To je v resnici sramota, da ne rečemo kaj hujega. Dotični oglas nosi datum: Zadar 16. julija 1898. števil. 15115 ex 1898.

Še jeden drastičen slučaj, recimo, raztrešenosti dotičnega organa. V istem »Osservatore« od srede 3. avgusta 1898. se razpisujeta razglasom od meseca januarja 1898. za I. reči prvo poluleto 1898. mesti (pardon »prostor«, kakor stoji v rečenem razpisu) za službo nadzornika proge in postajnega služabnika na e. k. državni železnici.

Za dragi denar, ki ga plačujemo tudi slovenski davkoplačevalci, bi že smeli zahtevati od državnih oblasti:

1.) da nam, kar nam imajo javiti, javljajo v našem jeziku,

2.) da bode jezik vsaj tak, da nam ne bodo govorili o »prostorih«, kadar razpisujejo službe, in

3.) da bi za službe, ki se imajo oddati v I. poluleto, ne objavljali dotičnih slovenskih razglasov še le v — II. poluleto. Kaj pomaga slovenskemu prosilecu, ako je uložil prošnjo, ko »prostor« že ni bil več prazen. Ali pa je morda namen tak, da slovenski prosilci prihajajo — prepozno?!

Tržačan, ki hodi peš okolo sveta! — Pišejo nam: V »Mattinu« od 12. t. m. čitam pod gornjim naslovom, kako da neki Tržačan hodi za stavo peš okolo sveta. Potovati je začel dne 13. maja 1895. leta iz mesta Monreale, (Kanada) ter dovrši potovanje, ako se mu ne pripeti kaka nesreča, v osmih letih. Stava je za 20.000 kanadskih pezov, več 25% od čistega dohodka knjige, ki se spiše v sedmih jezikih in ki bode obsežala opis tega potovanja okolo sveta.

Jeziki, v katerih izide ta knjiga, so: ruski, slovenski, francoski, nemški, portugalski, španski in italijanski.

Potovalec je Viljem Taler, sin pok. Talerja, peka v ulici Ghega. Obhodil je že: Michigan, Indijana, Illinois, Wisconsin, Minesota, severno in južno Dakoto, Java, Nebraska, Wyoming, Idaho, Oregon, Nevada, Utah, Kalifornija, Arizona, novi Meksiko, Kansas, Missouri, Kentucky, Arkansas, indijsko okolico in Teksas!!

Ako pomislimo, da naš Viljem hodi peš, da ne sme ne nositi in ne vzeti nobenega drobiža, ter da se mora preživljati le z miloščino, potem moramo priznati, da je to človek, ki mu ga ni para!

Rad bi prepisal ves »Mattinov« članek, ki sestoji iz cele kolone, toda, oprostite, meni se smilijo čitateljice in čitatelji cen. »Edinosti« kakor tudi dragoceni prostor, ki bi ga moral porabiti.

Podpisani poznam Viljela osebnostno, poznam njega intelektualne zmožnosti in sploh njegovo dobro in slabo stran. On govori (ali bolje rečeno je govoril, ker sedaj pišejo, da jih govori osem!) tri jezike, in sicer z manjšo je govoril vedno le slovensko. Narodnosti ne pozna nobene, akoravno slovenskih starišev sin!

Pozna pa rad dobro pijačo in ko je vesel, zavpije tudi kak živio! Mnogo mnogo bi se lahko napisal o tem našem junaku, toda, doznal sem, da je res na potovanju okoli sveta, zato raje molčim, ker mu nočem škodovati.

Dragi Viljem! Ko se vrneš v Trst kakor »veliki« gospod, (velik je po naravi!) spomni se svojega materinega jezika in naroda in bodi — — pameten! Vse dobro ti želiči Tvoj: »Žepček«.

»Slovenke« številka 17. je izšla danes z nastopno vsebino: Mlada ljubezen — pesem. A skrivaj — pesem. Pri zdravniku. Nove pesni — pesem. Trmoglavje. Mstinski močeradi (dalje) — pesem. Praprot — pesem. Vaški Sokrat. Iz poezij H. Heine-ja — pesem. Spomini (zvršetek). Vaška idila, pesem. Književnost in umetnost. Razno. Doma.

Odbor »Delalskega podpornega društva« naznanja svojim členom, da se dne 17. t. m., na predvečer rojstnega dne Nj. Veličanstva, društvo udeleži z zastavo skupnega obhoda ter pozivlja člene, da se mnogobrojno udeležijo tega obhoda. Odhod bo točno ob 8. uri iz društvenih prostorov.

Za zastavo pevskega društva »Hajdrih« na Proseku so darovali sledeči gg: B. Mimbelli 30 kron; Alojzij Lohr, hôtelier 10 kron; Franjo Žitko, dr. Josip Abram po 6 kron; Ivan Prelog, Fran Abram, Matija Živie, inženir po 4 krone; Edvard Lampe, Ivan Lampe, Anton Lampe, Josip Koejančič, dr. M. Pretner po 2 kroni. — Skupaj 74 kron.

Poziv! Pevsko društvo »Hajdrih« na Proseku pozivlja še enkrat vsa bratska društva v mestu in okolici, da prijavijo svojo udeležitev skrajno do 20. t. m. odboru, da mu bode možno sestaviti program. Stvar je nujna: odbor ima polnih rok z vsakovrstnimi pripravami, torej se prosi, da se mu s točnostjo oleda delovanje. Če se katero društvo do tega dne ne prijavi, smatralo se bode, da se ne misli oficijelno udeležiti slavnosti.

Telovadno društvo »Goriški Sokol« je razposlalo bratskim društvom nastopno prijavo: Bratsko društvo! Z ozirom na to, da pevska društva »Hajdrih« na Proseku priredi dne 4. septembra slavnost blagoslovljenja svoje nove zastave in da te slavnosti ukljub naši ponovni prošnji ne more preložiti; z ozirom na to, da sta Nabrežina in Prosek soseda, a so Tržačanje vsled ozke vezi mesta z okolico vezani, da se udeležijo slavnosti na Proseku; z ozirom dalje na to, da je pred 4. septembrom in po istem dnevu važnih sokolskih slavnostij, zlasti pa 11. septembra slavnost 10-letnice Dol. Sokola v Novem mestu, — in so razna sokolska društva ves čas na vse strani engazovana, je sklenil podpisani odbor, da se nameravani sestanek slovenskih sokolskih društev, na Nabrežini — opusti, toda s trdnim sklepom, da priredi prihodnje leto na vse strani dobro organizovan sokolski sestanek na kakem pripravnem kraju ob železnici na Primorskem. To javljamo bratskemu društvu, prosi, da sprejme naše naznanilo blagohotno na znanje in v uvaževanje. S presrečno željo, da bi si slovenski Sokoli podali prihodnje leto bratske roke na primorskih tleh, kliče mo sokolski Na zdar!

Iz Senožec nam pišejo: K samomoru v Senožecah, omenjenem v »Edinosti« od 2. t. m., moramo resnici na ljubo to-le povedati: Samomorilec France Kaluža je bil pravi kmetijski trpin. On je svoja volička in sebe noč in dan natezal na zaslužku. Lansko leto je zaslužil precejšno svoto na zidanju hiše enega tukajšnjih trgovcev. S tem zaslužkom si je pokrtil dolg, kupivši si nekaj zemlje. Poročen je bil s ženko, ki je imela pred nezakonskega sina. Vzel je tudi njenega, njemu ptujega sinka zadovoljno pod streho, proti temu, da so mu varuhi

obljubili, da bode dobival od fantiča do spolne nega 16. leta po 2 gld. na mesec za hrano in drugo oskrbo. Izposodil si je bil iz fantove od nezakonskega očeta dobljene dote 100 gold., katero svoto je namenil plačati z mesečnino dveh gold. A varuh je mislil drugače in je uplival na sodišču kolikor toliko, da se za fanta od 10tega leta naprej ne plačuje nič več mesečnine. In dobil je trpin Kaluža odlok od e. kr. sodišča v tem smislu, ter da mora od izposojenega stotaka plačati za 10 let zastane 5% obresti. Vse to ga je iznenadilo in žalilo, tako da se mu je jelo mešati. Poslal je, ko je ležal v postelji, po varuha in je prosil istega, da stvar obrne na pravično stran, ako ne da si vzame življenje. A varuh ni mogel nič pomoči, ker je bil dotični sodni odlok že pravokrep. Potem je Kaluža izjavil svoji ženi, da v ožgled temu kar mora trpeti on za svoje dobrote, neče več živeti. In res je ostal zvest svojemu sklepu ter je na tihoma, po noči izvršil svoj žalostni čin.

Nesreča v Lloydovem arzenalu. Na nekem delu za podaljšanje takozvanega doka bila je neka mina slabo položena, tako da se je morala zopet izprazniti. Ves popoldne so delali trije delavci imenom 35-letni Aleksander Crevilier iz sv. Mar. Magd. zgor. št. 80, 32-letni Josip Gombač od ondod št. 447 in 36-letni Anton Rabat od istotam št. 156. Dasi so delali jako previdno, se je vendar okolo 7 $\frac{1}{4}$ zvečer vnel smodnik ter je mina eksplodirala. Dasi je vrglo delavce precej daleč na stran, se jim ni pripetila posebna nesreča, razun da so dobili nekaj lahkkih ran na obrazu in rokah, a Rabat težko rano na levem očesu.

Ognjevit ljubimec. Včeraj zvečer se je sprehajala po ulici Molino grande Svetka M. se svojim ljubincem Josipom P. Ljubezen je bila najbrž prevročja, ker na enkrat je začel ljubimec božati nekaj — preobčutljivo svojo vilo, ki se je utegnula rešiti teh božkanj le s pomočjo policijske straže.

Na zdravniški postaji je zdravnik obvezal sledi vroče ljubezni na nosu in vratu, a ognjeviti ljubimec je bil sproveden v ulico Tigor.

Loterijske številke izžrebane dne 13. t. m.:
Trst 8, 11, 54, 47, 5
Lince 50, 1, 40, 74, 89

Koledar.

Danes v soboto 13. avgusta: † Hipolit in Kasijan, m.
Jutri v nedeljo 14. avgusta: 11. pob. Evzebij, spoznavalec.
Solnčni: Lunin:
Izhod ob 4. uri 41 min. Izhod ob 12. uri 12 min.
Zahod " 7. " 27 " Zahod " 5. " 31 "
Ta je 33. teden. Danes je 224. dan tega leta, imamo torej še 141 dni.

Različne vesti.

Koliko denarnih žrtev je povzročil Bismarck svetu? V teh dnevih, ko se vsi listi, posebno pa nemški, pečajo s pok. Bismarckom ter razkrivajo vsakovrstne stvari o tem možu, naštevajo dovtipe in šale, ki jih je baje izustil, pravijo raznih anekdot o njem i. t. d., je francoski učenjak, gosp. Ed. Théry na podlagi raznih aktov in dokumentov izračunal, koliko denarnih žrtev je povzročil Bismarck svetu.

V glavnem se ozira na troške za vojske. Počeniš z letom 1865., v katerem so znašali troški za vojsko v Franciji, na Ruskem, Nemškem, Avstrijskem, v Italiji, v tedanji cerkveni državi, na Belgijskem, Holandskem in Švicarskem skupaj 2.574.200.000 frankov, navaja, da so ti troški v letu 1869-70 v času nemško-francoske vojne narasli že na 2.620.000 frankov.

Ko so po sklepu miru v Frankobrodu dotlej popolnoma poraženi Francozi vendar hipoma se vzravnali, morale so se priprave za vojske povišati tako, da so znašali troški za vojske leta 1875. že 3.264.000.000. Posebno od tega leta naprej je raslo sovražstvo Bismarcka do Frankov vidoma ter je isti skušal z vsemi mogočimi načini, da bi šuntal Evropo proti Franciji. Vsled tega so se povišali troški za vojske leta 1880-81 na 38270 milijonov frankov. Vsled večnih mahinacij železnega kancelarja vzrasel je vojaški budget v naštetih državah za leto 1886-87 na 4.221.000.000 frankov. Za leto 1897-98 znašajo troški za vojske 4.596.000.000 frankov. Primerjaje vse te številke ter njih povišek v posamičnih letih je konstatoval Théry, da je stala Bismarckova politika od leta 1865. naprej Evropo nič manj, nego 45 milijard frankov.

V tem znesku pa niso uračunjeni troški za strateške železnice, kredite in zgube, katere so zadele Evropo in tudi ostali svet vojen leta 1866. in 1870.

Če se nadalje primerja število vojakov leta 1865. in sedaj, nahajamo naraščaj od 800.000 mož.

Če se računa za zgubljenost dela vsakega moža, ki je vojak: v obrti, trgovini, poljedelstvu i. t. d. z 6 frankov na dan, znaša to zopet okoli poldruga milijarde frankov na zgubo dobička.

Torej samo z vidnimi 45 milijardami, izdanimi za vojne potrebe vsled Bismarckove politike tekem 39 let, bi imeli v srebru 225 milijonov kilogramov in v zlatu več nego 14 $\frac{1}{2}$ milijonov kilogr. denarja. Številke govore!

Bismarck in štev. 3. Čudno je, kako važno ulogo je igrala št. 3 v življenju pok. kneza Bismarcka. Bismarck je služil trem cesarjem; on je povzročil tri vojne in se boril v njih; podpisal tri dogovore za mir; v francosko-nemški vojni so mu bili ubiti pod njim trije konji; on je imel tri imena: Bismarck, Schönhausen in Lauenburg, in tri naslove: grof, knez in vojvoda. Njegov rodbinski grb sestoji iz koprive, obkrožene od treh hrastovih listov. Vse karikature, toliko nemške, kolikor druge, predložujejo Bismarcka s tremi lasi na glavi. On je imel tri otroke: Herberta, Viljema in Marijo, a pod njegovo vladjo so bile tri stranke: konservativna, narodno-liberalna in ultramontanska.

Baltiško — Črno morje. »Obzoru« javljajo, da je ruska vlada počela kopati kanal, s katerim se spoji Baltiško z Črnim morjem. Ta kanal bode velike strateške važnosti. Komunikacija bo spojena tako: od Rige na Baltičkem morju, na reki Dini do Dinaburg, od koder se prekoplje kanal do reke Berezinee in Dnjepra, a od tod po tej reki do Črnega morja. Kanal bode prav tako globok kakor so reke globoke, a to zato, da bodo lahko vozili največji brodovi; kanal bode dolg 1780 km. Kopanje, katero se je že zapričelo na obali morja, trajalo bode 4 leta, a troški bodo znašali okoli 200 milijonov rubljev. — In vendar so Rusi — barbari!

Zadnje vesti.

Volosko 13. V drugem razredu naši izvoljeni jednoglasno z 22 glasovi.

Dunaj 13. Danes je prayosodni minister dr. Ruber vsprejel deputacijo kranjske odvetniške zbornice. Deputacija se je pritožila zoper znani sklep višega deželnega sodišča v Gradcu, ki je odklonil slovenščino in proglasil nemščino za izključni uradni jezik! Minister je rekel, da je stališče odvetniške zbornice pravilno in da potrebuje sklep višega sodišča v Gradcu nujno korekture. Obljubil je, da stori vse, kar je mogoče ob sedanjem političnem položaju. Avdijsena je trajala eno uro in je bila zelo zanimiva.

Dunaj 13. Viši finančni svetnik in ravnatelj carinskih uradov v Trstu, Oton Zimmermann, je imenovan dvornim svetnikom in finančnim ravnateljem v Trstu.

Trst 13. Ministerski predsednik ogerski Banffy je dospel sem danes in je bil vsprejet od cesarja. Grof Thun in baron Banffy se udeležita zvečer obeda v cesarski rodbini.

Trst 13. Zdi se, da je cesar odložil za jutri odločitev o ogerskih predlogih. V formalnem pogledu zahteva baje Ogerska, da se skliece avstrijski parlament in da se istemu predlože zakoni za pogodbo. Meritorna stran predlogov barona Banffy-a pa pravi, da, ako od avstrijske strani ne bi bilo možno skleniti pogodbe ustavnim putem, naj se v Avstriji upotrebi § 14, dočim bi na Ogerskem parlament potrdil pogodbo.

Washington 13. Mirovni protokol pravi: Španska se odpoveduje nadvladju na Kubi ter odstopa Zjedinjenim državam Portorico in druge od antilskih in ladronskih otokov po izbiri Zjedinjenih držav. Amerikani obdrže mesto, zaliv in pristanišče Manila, dokler se ne sklene mir in uravna filipinsko vprašanje. Španci morajo takoj ostaviti Kubo Portorico in druge Antile. Komisija za določanje mirovne pogodbe se snide v Parizu najdalje do 1. oktobra. Komisija za izprašanje Kube in Portorico se snide v Havani in St. Juan de Portorico najdalje v 30 dneh po podpisu protokola. Sovražnosti se nehajo, čim bo podpisan protokol. Dotični ukazi so že odšli na posamične poveljnike.

Narodni naporu Lužičanov.

Iz »Nove Dobe«.

Izza dnij nesmrtnega Kolarja govori se že o naši nesrečni slovanski razcepljenosti, ki nas slabeje ob vsej številni sili predaje v roke neprijateljev, ali nam vsaj lomi moč, ko jo brez koristi trsimo v borbi žnjimi. Ne le da smo razcepljeni politički in jezikovno, demonski nasprotnik posejal je celo med nas mnogo semena nerazumne nezloge iz zgodovinskih in verskih vzrokov in iz še ničevnejših, a večkrat povsem nerazumljivih — vedno pa škodljivih našemu ojačenju. Odtod imamo naša nezdrava vprašanja: rusko-poljsko, poljsko-malorusko, nekoliko jugoslovanskih, češko-slovaško, itd.

Ko je največji slovanski narod tako hladnokrven do slovanske ideje, pač ni nikako čudo, če toliko trpe manjši slovanski narodi. Ko nam ne pomaga izgled zjedinenih naših narodnih nasprotnikov proti nam, ali morda zamore odpreti nam oči primer iz naše lastne rodbine! Lužica, ta slovanski mikrokosmos, nam je tak primer.

Nekakim čudesnim načinom ohranil nam se je v Nemčiji mal ostanek nekdanj mnogobrojnih Slovanov polabskih — Lužiški Srbi. Ohranjeni so nam kakor v opominj, da erpimo pouk iz njih prošlosti in da nam so sedaj v izgled — svojimi narodnimi napori.

Oni spadajo med najmanje narode na svetu — Dr. Muka jih je naštel v vsem le 176.000 duš, včevši tudi Lužičane izven domovine, raztresene po Nemški in preko morja v Ameriki in Avstraliji. No, vkljub tej malenkosti niso zgubili Lužičani nade do boljše bodočnosti. Imeli so nekoliko apostolov, ki so organizovali narodno delo v obrano onega, kar je rešeno iz burnega valovja. Imena velikih pokojnikov — Jana Smolerja, Michala Hornika, Jaromira Imiša i. dr., znana po vsem slovanskem svetu, svetlijo se med nevenljivimi slovanskimi imeni. Smoler in Hornik sta bila tako prepričana in vzvišena idealista, da ostaneta med najdišnejimi dikami Slovanstva. Njih odlični naslednik je sedaj dr. A. Muka, čigar prva in posledna misel je — Lužica.

Da pravilno ocenimo delo lužičkih prosvetiteljev, moramo si razjasniti težki položaj Lužičkih Srbov. Ni zastoj zvati Lužico slovanskim mikrokosmom. V njej vidimo v malem pač vse ono, kar z britko boljo opazamo v vsem Slovanstvu. Tak mal narodič, in vendar ni zjedinen v celino; razcepljen je iz različnih vzrokov. Vprvo politički, pokoreči se dvema nemškima vladama: saški in pruski. Pod katero da se jim bolje godi, praviti bi nam znali poznanski Poljaki; no, po narodnem menenju menimo, da pod obema enako slabo.

Ali ta razcepljenost ni edina.

Njih jezik, ki spaja češčino in poljščino, deli se v dva različna narečja in s tem tudi njih književnost v gornjelužiško in dolnelužiško. Tako so je ločila že v svojem početku lužiška pismenost v 16. veku. Težko je sedaj popraviti jezikovno razdeljenost. Obe literaturi sti živeli z narodom, in treba negovati jedno in drugo, da se ohrani slovanski jezik pod tamošnjim selskim krovom. Mimo vsega tega zla ostal je od reformacije še verski razkol: Lužičani se delé na evangelike in katolike. Prost Lužičan protestant ne čita pripovedke, tiskane katoliškim pravopisom, in narobe.

Tako je torej v Lužičkih Srbih zaostala mnogovrstna razlika iz minulosti; s tem so se morali boriti njih prosvetitelji. Le trudu in naporom teh zahvaliti je, da so danes tam odpravljene vse te razlike, da se je dosegla lepa harmonija v vzajemnem narodnem delu.

Politiško razcepljenost, naravno, ni bilo možno popraviti, ali ta sedaj za Lužičane kakor da ne obstoji, in res ni poznati, da jih deli politička granica. Saj to je tudi naravno, ko tvorijo Lužičanje etnografsko celino.

Primerna verska popustljivost je zasluga lužičkih prosvetiteljev. V njihovih nabožnih časopisih nikdar ni najti napadanja jedne strani na drugo — protestantski in katoliški časniki služijo le moralni narodni vzgoji, — razume se, da vsaki v svojem duhu — ne dotikaje se v ničemur druge strani, a kar se tiče narodnih vprašanj, vlada v časopisih obeh strani popolno soglasje! Niti enega samega narodnega vprašanja ni, v katerem bi bili različnih nazorov. Ta složnost se je divno pokazala na pogrebu narodnega vodje Michala Hor-

nika. Globoko v sree je sezal prizor, kako so za krsto uzornega prvaka stopali katoliki z evangeliskimi duhovni, zbrani iz vseh krajev Lužice v ogromnem številu.

(Zvršetek pride.)

ZAHVALA.

Podpisano »Slovansko pevsko društvo« čuti prijetno dolžnost, da izreče javno zahvalo čestitim prebivalcem divaškim za navdušeni vsprejem in pozdrav, gosp. županu Obersnelu za prijazno podporo o pripravah, spoštovanemu g. učitelju Banu za trud in skrb, za odličje in prijazen vsprejem. Posebno se zahvaljuje družini Magajnovi, katera ni štedila ni truda ni stroškov v ta namen, da nam bode izlet v Divačo v prijaznem spominu. Konečno zahvala tudi čest. divaškim mladeničem, ki so nas prijazno pozdravili ter z zastavo in svojo godbo sprejeli in sprovedli. Zahvalo izreka tudi blag. g. Abramovi za lepo izdelani pozdravni nadpis. Hvala! Živeli!

Trst, 12. avgusta 1898.

Za »Slovansko pevsko društvo«:

Fran Polić,
predsednik.

Josip Prunk,
tajnik.

Kolesar, a ne prodajalec naj sodi o kolesu!

Kdor želi omisliti si v resnici

kolo najboljše vrste

od sloveče originalne znamke

„Styria“ v Gradcu,

— naj se obrne do —

L. Colobig v Trstu,
ulica Commerciale št. 1, telefon št. 341.

Glavni zastopnik za:

Trst, Primorsko in Dalmacijo.

Na zahtevanje cenik in prospekt.

Prva tržaška tovarna

aparato za napravljjanje plina acetilena

tvrdke ROCCO & C. v ulici Sanità št. 9.

Autorizirani instalaterji plina, vode in plina acetilen.

Aparat na acetilen od Josipa Rocca, patentiran v Avstro-Ogerski je absolutno najbolj praktičen in gotov, lahko rabjenje ne eksplodira, vsprejet od različnih zavarovalnih društev. Vsprejemajo se vsakovrstne kompletne naprave za hiše, restavracije, gledališča in mesta pod najugodnejšimi pogoji.

Velika zaloga
najboljega
apnenega kisleca,
katerega kilogram
daje 300 litr. plina.

Velik izbor
svetilnic
in pripadkov
za razsvetljavo.

SPECIJALITETA CESTNIH SVETILNIC,

na 1 ali 2 plamena brez dovoda plina
(priprave za dvorce [vile] kijoske in mala mesteca).

Vsprejemajo se dela za instalacije in popravljjanje
dovodov.

Zaloga
v ulici Sanità št. 9.

Delavnica
v ulici S. Giorgio št. 1.

Konsumno društvo pri Sv. Ivanu išče krèmarja

preko kavcije od 100 glđ. — Prednost imajo oni, ki nimajo otrok ali pa z odraslimi otroci.

Kašelj, hripavost in prsni katar

ublažuje in zdravi

„planinski zeliščni sok“

iz „Deželne lekarne pri Mariji Pomagaj“ M. Leusteka v Ljubljani.

Cena 1 steklenice 50 novč. Razpošilja se z obratno pošto najmanj 2 steklenici. II

Velika zaloga

solidnega pohištva in tapecarij

od

Viljelma Dalla Torre v Trstu

Trg S. Giovanni hiš. št. 5 (hiša Diana).

Absolutno konkurenčne cene.

Moje pohištvo donese srečo.

ZALOGA POHIŠTVA

tvrdke

Alessandro Levi Minzi v Trstu.

Via Riborgo 21 in Piazza Rosario 2

(šolsko poslopje).

Zaloga pohištva in tapetarij vseh slogov lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal, vsakovrstnih slik, žimnic in pogrinjač. Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago se stavlja na parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Slovenske gospodinje, pozor!

Zahtevajte povsod in kupujte vedno le **kavo družbe sv. Cirila in Metoda**. S tem koristite najbolj samim sebi, ker ta izdelek je najboljši od vseh poznanih eikorij; ob enem pa podpirate tudi našo šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, kajti čisti dobiček od razprodaje tega blaga dobi omenjena družba.

Mal položaj dar — domu na altar!

Emeri

so posode za hišo, hlev, vrt, polje, vinograd, delavnico, tovarno, ladijo i. t. d. — namesto škafov, brentačev, vrčev, putrhov i. t. d.

So zmiraj pripravljene za rabo, so trdne, trajajoče, lične, lahke in bolj priprave za vsako delo nego druge posode.

Dobivajo se na debelo in na drobno v delavnici tvrdke

Schivitz & Comp. v Trstu,

v ulici Commerciale (trgovinska ulica) št. 11

in na drobno tudi pri raznih trgovcih tu in na deželi. Prospekte z ceniki se razdaja in pošilja radovoljno brez stroškov.

Gostilna I. vrste na Bledu,

ležeča na najpripravnem kraju ob cesti z velikim prometom
se odda v najem ali na račun.

Pisma je pošiljati pod naslovom:

A. B. št. 111. Bled, poste restante.

Tržaška posojilnica in hranilnica,
registrirana zadruga z omejenim poroštvo,
v ulici Molino piccolo št. 1
se preseli meseca septembra v nove prostore
ulica S. Francesco št. 2, I. nad.
(Slovenska Čitalnica).

Hranilne ulege se sprejemajo od vsakega, če tudi
ni ud zadruga in se obrestujejo po 4%. Rentni
davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam.
Posojila dajejo se samo zadržnikom in sicer na
vknjižbo po 5 1/2%, na menjico po 6%, na za-
stave po 5 1/2%.

Uradne ure so: od 9—12 dopoldne in od 3—5
popoldne; ob nedeljah in praznikih od 10—12
dopoldne.

Izplačuje se: vsaki ponedeljek od 10—12 dopoldne
in vsaki četrtek od 3—4 popoldne.

Poštno hranilnični račun 816.004.

Gospodje kolesarji!
Če želite imeti kolo elegantno, lahko
z lahkim tokom, obiščite zalogo z
oddelkom za popraviljanje in dajanje v najem od
Karola Margoni
Piazza delle Poste št. 1,
in dobili boste kolesa „METEOR“ iz Gradea
po cenah in pogojih brez konkurence.
Razun tega imeli boste na izber vso pri-
tiklino po najnižjih cenah.
Telefon št. 797.
Se dopisuje in govori slovensko!

Edina zaloga
portlandskega cementa
in
hidravličnega apna I. vrste iz Wietersdorfa
za okolico in kras se nahaja pri
Marinu Luxa
na Proseku.

V prodajalnici
mrtvaških predmetov
G. MONTANELLI-JA
Ponte della Fabbra in Via Torrente
se dobiva
izbrana priprava za male in odrasle. Vsakovrstne
mrtvaške krsto, Venci in cvetlice za pogrebe, Venci
iz biserov, Sveče iz voska in drugi pogrebni pred-
meti po najugodnejših cenah.

Alojzij Progar, akademski podobar
v Celovcu,
(Atelier v Benediktinskem samostanu),
izdeluje po svojerodnih načrtih, osnutkih in modelih:
oltarje, tabernakelje, prižnice, krstnike ter
vsakovrstne cerkvene podobe od lesa in marmorja,
katere reči tudi zajedno poslikuje in pozlačuje. Takisto
izgotavlja portrete po živih uzorcih, nagrobne spo-
menike s posamičnimi kipi ali z umetno sestavlje-
nimi skupinami in vzvišeninami od preprostega kamna
do dragocenega kararskega mramorja in to povsem
vestno, pošteno in pristno.

Hôtel Evropa
Piazza della Caserma.
Zračen vrt z lopo in brez lope.
Izborna kuhinja nemška in italijanska, pivo iz
Plzenske pivovarne, izvrstna vina iz lastne kleti.
Telefon št. 23.
ALOJZIJ LOHR, lastnik.

Spiritus sinapis compositus
ALGOFON.
Jedino sredstvo proti zobobolu, revmatič. glavobolu, migreni itd.
Steklenica z navodilom stane le 20 nvc.
ter se dobiva jedino le v lekarni
PRAXMARER (Ai due Mori) Piazza grande TRST
Paziti na ponarejanja.

Jakob Klemenc,
zaloga manufakturnega blaga
v Trstu, ulica sv. Antona št. 1.
priporoča častitim svojim odjemalcem svojo proda-
jalnico, preskrbljeno z vsemi manufakturnimi
predmeti, zvezano s krojačnico za gospode.

Povodom svečanosti jubileja Njegovega Veličanstva
velik izbor narodnih in avstr. zastav, transparentov
z avstrijskim orlom
po najnižjih cenah.
Na zahtevanje pošiljajo se uzorci vseh vrst z dotičnimi ce-
nami, poštnine prosto.

Z močno verzičo samo
gld. 5-50
Urarjem in zasebnikom, ki rabijo
dobro ure, naznanja-
mo, da smo samo mi prevzeli razprodajo
novozakupljenih jubilejskih
Goldin-Remontoir ur
z izvrstnim popolnjenim precizijskim
reform-strojem.
Vred krasnega in elegantnega izdelka se
te ure z dvojnim pokrovom ne dajo raz-
ločiti od pristnih zlatih ur celo od večja-
kov. Krasno izdelani pokrovi ostanejo
absolutno nespremenjeni. Jamči se pisмено
3-letni tek.
**Cena komadu z elegantno veri-
zičo iz goldina samo gld. 5-50**
K vsaki uri skatljica iz usnja zastoj.
Dobiva se jedino od centralne zaloge
Antona Rix & brata
Dunaj II. Praterstrasse 16.
Razpošiljanje proti povzetju — Ako ne ugajajo, se denar vrne.
Te goldin ure so origina-
len švicarski fabrikat,
enako dobro hode kakor
zlate ure
v vrednosti od
100 do 150 goldinarjev
in bodo razstavljene
v jubilejski razstavi.
Vsaka ura nosi
to vavst. znamenje
MEDAILLE D'OR
BRUSSEL 1877

Vse stroje za poljedelstvo in vinogradstvo.
CENE ZNOVA ZNIŽANE.
Stiskalnice za grozdje, diferencialna sestava. Ta sestava
stiskalnice ima največjo pritiskujočo moč izmed vseh drugih,
kakoršnihkoli stiskalnic.
Stiskalnice za masline, hidravlične sti-
skalnice, brizgaljke proti peronospori Ver-
morelove sestave.
Te moje brizgaljke so znane kakor najboljše ter naj-
ceneje; avtomatične brizgaljke, tlačilnice s pripravo za tlač-
iti jagode, stiskalnice za seno, triere i. t. d. v najboljšem
proizvodu.
Ig. Heller, Dunaj
Cenike in spricevala zastoj.
Iščem zastopnikov! — Čuvati se je ponarejanj!

Carl Greinitz Neffen,
Na Corsu št. 33. **podružnica Trst.** **Piazza della Legna 2.**
Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.
Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo
predmetov za stavbarstvo,
traverze, zaklepe, železo za kovače in facon, stare železnične šine, držaje
in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitnega železa,
vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč,
peči in štedilna ognjišča,
kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne meble in pred ognjem varne blagajne,
nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.

Pomada Phönix.
Odlikovana na razstavi za miravljeno in
postrežno bolnikov v Stuttgart-u l. 1890.
Priporočana od miravljnikov in s tisoč na-
hvalnih pisem.
Jedino obstoječe, resno in neškod-
ljivo sredstvo, za dosego lepih lasi
pri damah in gospodin, odstranjuje
tako izpadanje las in prhljaj; ter
vzgaja pri jako mladih gospodin
močne brke.
Garantira se za vseh in neškodljivost.
Lonček 80 nvc., po pošti ali povzetju 90 nvc.
Hoppe K., Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14

Nova centralna čevljarnica
v Trstu.
Via Maleanton št. 2.
Bogat izbor čevljev
za gospode, gospe in otroke.
Delo solidno, trpežno in po mogočih kon-
kurenčnih cenah.

Odlikovan
fotografski
„atelier“!
Acquedotto h. št. 25.
Usojam si naznaniti sl. občinstvu, da
sem na **Acquedotto št. 25** odprl svojo
filjalko. Atelier je urejen moderno in pre-
skrbljen aparati najnovejšega zistema. Foto-
grafije v vsaki obliki do naravne velikosti
na papirje vsake vrste: celoidin, albumin,
platin itd. itd. Izdelovanje natančno, dovr-
šeno. Cene kotlikor sploh možno nizke. Po-
sebnost se priporočam v izdelovanje skupin
rodbinskih in drugih; reprodukcij po vsaki,
tudi že obledeli fotografiji, oljnatih slik, a-
kvarelov; fotografij v naravnih barvah. —
Kdor se hoče prepričati, naj blagovoli osebno
obiskati moj atelier in si ogledati tam izlo-
žene slike! Atelier je na **Acquedotto št. 25.**
Anton Jerkič,
odlikovan fotografski atelier.
V Gorici: **V Trstu:**
na Travniku 11. na Acquedotto 25.